

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 14CoP/170/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2623202732
Dátum vydania rozhodnutia: 08. 01. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Róbert Foltán
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2024:2623202732.1

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Róberta Foltána a sudcov JUDr. Ľubomíra Bundzela a JUDr. Kristíny Srnkovej, vo veci starostlivosti súdu o maloletú A. B., narodenú XX.XX.XXXX a o maloletého A. B., narodeného XX.XX.XXXX, obe bytom ako matka, obe v konaní zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Senica, so sídlom Vajanského 17/1, Senica, deti matky C. D. B., narodenej XX.XX.XXXX, s trvalým pobytom E. XXX/X, F., zastúpenej JUDr. Luciou Sukopovou, advokátkou, so sídlom Františkánska 5, Trnava, a otca C. B. B., narodeného XX.XX.XXXX, s trvalým pobytom G. H. XXXX/X, F., zastúpeného JUDr. Robertom Goralom, narodeným XX.XX.XXXX, s trvalým pobytom B. XX, I., za účasti Krajskej prokuratúry Trnava, v konaní o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinnosti k maloletým deťom, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Senica č. k. 7P/6/2023-64 zo dňa 22.06.2023, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ruší a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

- Rozsudkom označeným v záhlaví súd prvej inštancie výrokom I. zamietol návrh navrhovateľa a výrokom II. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.
- Rozhodol tak o návrhu otca, ktorý sa domáhal zmeny úpravy výkonu rodičovských práv a povinnosti k maloletým deťom a ich zverenia do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov s tým, že matka bude realizovať osobnú starostlivosť o deti od 17:00 hod. každej párnej nedele do nasledujúcej nedele v nepárnom týždni do 17:00 hod. a otec bude zabezpečovať starostlivosť o deti od 17:00 hod. každej nepárnej nedele do nasledujúcej nedele v párnom týždni do 17:00 hod., okrem mesiaca júl v každom roku, kedy ten z rodičov, na ktorého pripadne starostlivosť v prvý júlový týždeň, ju bude zabezpečovať aj v nasledujúci týždeň a ďalšie dva týždne do nedele do 17:00 hod. bude zabezpečovať starostlivosť druhý z rodičov a okrem vianočných sviatkov, kedy od 24.12. od 8:00 hod. do 25.12. do 15:00 hod. každého nepárneho kalendárneho roka a od 25.12. od 15:00 hod. do 26.12. do 18:00 hod. každého párneho kalendárneho roka bude zabezpečovať starostlivosť matka a od 24.12. od 8:00 hod. do 25.12. do 15:00 hod. každého párneho kalendárneho roka a od 25.12. od 15:00 hod. do 26.12. do 18:00 hod. každého nepárneho roka bude zabezpečovať starostlivosť otec. Navrhol, aby súd počas trvania striedavej osobnej starostlivosti výživné zo strany žiadneho rodiča neurčil.
- Rozsudok označený v záhlaví súd prvej inštancie odôvodnil právne aplikáciou ust. § 121 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“).
- Súd prvej inštancie vychádzal zo skutkových zistení, že maloleté deti pochádzajú z manželstva rodičov, ktoré bolo rozsudkom Okresného súdu Senica č. k. 6P/13/2020-33 zo dňa 10.06.2020 rozvedené, maloleté deti boli zverené do osobnej starostlivosti matke, otec bol zaviazaný prispievať na ich výživu po 50,- Eur mesačne na každé dieťa a styk otca s deťmi bol ponechaný na dohode rodičov

5. Zo správy kolízneho opatrovníka vyplýva, že matka s maloletými deťmi žije v prenajatom 2-izbovom byte. Domácnosť je zariadená, udržiavaná v čistote a poriadku. Deti majú zariadenú samostatnú izbu. Otec žije v 4-izbovom rodinnom dome, ktorého je vlastníkom. Domácnosť je zariadená a deti tu majú zariadené samostatné detské izby. Maloletá A. je žiačka 7. ročníka ZŠ F., v škole dosahuje výborné výsledky. Navštevuje ZUŠ F., tanečný a literárno – dramatický krúžok a výučbu anglického jazyka v J. K.. Maloletý A. je žiakom 5. ročníka tej istej školy ako jeho sestra, v škole dosahuje výborné výsledky. Vo voľnom čase hrá futbal za FK TJ F., hrá tenis a volejbal. Obe deti sú zdravé, maloletá A. nosí zubný strojček a navštevuje stomatologickú ambulanciu L. F. v M. a maloletý A. navštevuje fyzioterapiu v J. u p. F.. Maloleté deti potvrdili, že majú radi oboch rodičov a rovnako dobre je im u každého z nich. Deti zhodne uviedli, že matka je prísnejšia. Kolízny opatrovník odporučil rodičom, aby si striedavú osobnú starostlivosť vyskúšali do nariadenia súdneho pojednávania, s čím otec súhlasil, no matka to zamietla.

6. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že neexistuje kvalifikovaný právny dôvod, pre ktorý by bolo potrebné v súčasnosti zmeniť doterajšiu úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom, a to výlučne zverením maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Otec vyslovene žiadal zveriť deti do striedavej osobnej starostlivosti a nechcel inak upraviť styk s deťmi. Žiadny iný návrh ani jeden z rodičov nepodal. Súd nezistil žiadne relevantné dôvody pre zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, pretože mal preukázané, že od posledného rozhodovania v roku 2020 nedošlo k takej podstatnej zmene pomerov, ktorá by takéto rozhodnutie odôvodňovala, a to ani na strane rodičov, ani na strane detí. Otec tvrdil, že striedavú osobnú starostlivosť žiadajú samotné deti, čo sa však ani osobným výsluchom detí nepotvrdilo. Nepochybné sa obaja rodičia dokážu o svoje deti postarať výživou i výchovou. Ako výhodu súd vzhliadol, že matka sa s deťmi po rozvedení neodsťahovala do iného mesta, či obce, navyiac v obci F. stavia rodinný dom, do ktorého sa plánuje presťahovať koncom tohto kalendárneho roka. Preto deti, a vek im to už dovoľuje, môžu byť u otca i u matky. Výlučne v otázke pobytu detí u otca sa rodičia dokázali dohodnúť. Matka otcovi v širokom stretávaní s deťmi doteraz nerobila prekážky. Otec je však benevolentnejší a matka správne deťom vytvára mantinely, aby situáciu v rozvedenej rodine nezačali zneužívať a nezačali hovoriť iné matke a iné otcovi, pretože vedia, že rodičia sa nerozprávajú a neskontrolujú si ich tvrdenia. Je praxou potvrdené, že deti často tieto situácie často zneužívajú. Je v prospech maloletých detí v pubertálnom veku ak vedia, že sú kontrolované rodičmi. Poukázal na zákonné podmienky pre zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, ktoré vyžadujú, aby rodičia boli spôsobilí dieťa vychovávať, aby mali o výchovu záujem, aby bolo zverenie maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti v jeho záujme a aby touto úpravou boli lepšie zabezpečené potreby dieťaťa. Súdu priamo zo zákona vyplýva povinnosť skúmať, či striedavou osobnou starostlivosťou by mohli byť lepšie zabezpečené potreby dieťaťa. V predmetnej veci však výsledky vykonaného dokazovania nepreukázali vhodnosť striedavej osobnej starostlivosti, ktorú navrhol otec. Súd považoval doteraz platné rozhodnutie o zverení maloletých detí do osobnej starostlivosti matky za správne a žiadna podstatná zmena pomerov preukázaná nebola. Na stretávaní sa otca s deťmi sa rodičia dohodli, matka otcovi v styku nebráni. Matka chce mať však, vzhľadom na vek detí, ešte prehľad o tom, čo robia vo voľnom čase, s kým komunikujú na sociálnych sieťach, ako dlho sú na telefóne, a pod., čo súd nepovažoval za nič zlé. Samozrejme, keď deťom robí program otec a osobne sa im venuje, kontrola zo strany matky by nebola vhodná a matka vtedy deti nekontroluje. Dospel k záveru, že je v záujme maloletých detí ich zotrvanie v osobnej starostlivosti matky, pretože je to práve ona, kto starostlivosť o deti zabezpečuje od faktického rozchodu rodičov, deti vedia, čo od matky môžu čakať a nebránia sa tomu. U matky majú istotu, že ak niečo zabudnú, je to a priori matka, ktorá pomôže nedostatky odstrániť, vedia, že je stále k dispozícii, že ich pobalí na dovolenku, že si k nej môžu prísť po chýbajúce veci. Ani u jedného z rodičov súd nezistil nedostatky v starostlivosti o deti. Jedinou prekážkou striedavej osobnej starostlivosti je, že rodičia spolu komunikujú nedostatočne, a to strohými SMS správami, možno rovnako strohým osobným rozhovorom len o najnutnejších veciach. Dôležitou a základnou otázkou, na ktorú súd hľadal odpoveď v dokazovaní súdnej kauzy bolo stabilizovanie motívu (dôvodu), ktorý motív každého z rodičov vedie k jeho postojom v otázke striedavej osobnej starostlivosti. U otca (navrhovateľa) motívom je, že sa doteraz nie celkom stotožnil a vnútorne vysporiadal s rozpadom jeho manželstva a rodiny. Zostala mu práca a najmä deti, na ktoré pochopiteľne prenáša aj tú náklonnosť, ktorú predtým cítil k manželke, a to niekedy aj za cenu benevolentnejších reakcií voči deťom. V záujme detí však je aj občasná prítomnosť, ktorú súd zistil a mal preukázanú u matky. Uvedené rozhodnutie je podľa názoru súdu zároveň v súlade s názorom detí vysloveným v tejto otázke, na ktorý súd prihliadol, a to, že im súčasný model výchovy vyhovuje. Ani jedno z detí neuviedlo, že si striedavú osobnú starostlivosť vyslovene žiada. Súd sa s pôvodnou úpravou plne stotožňuje, považujúc ju v súčasnosti za zodpovedajúcu najlepšiemu záujmu maloletých detí. Poukázal

na uznesenie NS SR sp. zn. 5 Cdo 492/2015 zo dňa 22.06.2016 a rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku č. 18249/02, bod 57-59, zo dňa 09.05.2006. Konštatoval, že deti momentálne majú pre ne stabilné výchovné prostredie, ktoré by sa mohlo zničiť neistotou, do ktorej by sa dostali prípadnou zmenou predchádzajúceho rozhodnutia.

7. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

8. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal odvolanie otec z dôvodu, že rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď na základe správne zisteného skutkového stavu nemohol súd prvej inštancie rozhodnúť tak, ako rozhodol. Navrhol, aby odvolací súd zmenil odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie tak, že nariadi striedavú osobnú starostlivosť podľa jeho návrhu.

Mal za to, že rozhodnutie je postavené aj na rodovej diskriminácii, keď súd vníma a hodnotí jeho vlastnosti ako otca – muža ako menej vhodné a užitočné z hľadiska zabezpečovania potrieb detí (benevolentnejšie reakcie voči deťom). Pritom je žiaduci až potrebný jeho odlišný výchovný štýl, ktorý je signifikantne rozdielny od princípov, ktoré dieťaťu sprostredkováva matka a zohráva nesmiernu dôležitosť v zdravom vývine dieťaťa a jeho sociálnych zručnostiach. Namietal nezrozumiteľný argument súdu, že osobným výsluchom detí sa nepotvrdilo, že by požadovali striedavú osobnú starostlivosť, pretože táto skutočnosť je nepreukázateľná (výsluch detí sa nesprístupňuje) a podľa obsahu výsluchu detí súdom bezprostredne po ich výsluchu, deti požadovali rovnaký výchovný vplyv oboch rodičov. Dodal, že výsluchy detí prebehli na pojednávaní bez toho, aby ich predtým súd nariadil a jeho o tom čo len niekto (súd, opatrovník) informoval. Akoby v čase medzi pojednávaniami súd a matka spolu komunikovali (celkom zrejme nejaká komunikácia prebehnúť musela, aby matka vedela zabezpečiť účasť detí na súde). Poznamenal, že nemá garanciu v tom, že si matka na súde nevybavovala priaznivé rozhodnutie vo veci, k čomu napokon aj došlo na kostrbatých záveroch, s ktorými sa nestotožňuje. Uviedol, že počas celého konania prejavoval vôľu účasti aj na mimosúdnych spôsoboch riešenia veci, najmä účasťou na výchovnom poradenstve u opatrovníka, avšak matka bola pasívna a antagonistická, nesledovala žiadny záujem o interakciu s ním. Dokonca, keď na prvom pojednávaní dňa 13.04.2023 súd navrhol účastníkom, aby si vyskúšali požadovaný model starostlivosti o deti do času ďalšieho pojednávania, matka tomu svojvoľne nevyhovela a s otcom vôbec nekomunikovala. Naproti tomu požadovala znalecké skúmanie klinickým psychológom. Tvrdil, že správanie matky bolo počas celého konania účelové tak, aby sa dosiahol jej záujem (ponechanie terajšieho režimu) a nie záujem maloletých detí. Matka mala výhrady k mentálnej stránke otca a obavy o zdravie detí, avšak nemá žiadny problém a výhrady k tomu, keď sú deti v rámci terajšieho režimu u otca 5 prespatí v 2-týždňovom intervale. Pri striedavej osobnej starostlivosti by deti boli 7 prespatí u otca v 2-týždňovom intervale.

Ďalej uviedol, že do konania vstúpil prokurátor a na každom pojednávaní bol iný prokurátor, čo nie je garanciou dôsledného prístupu prokurátora, aký zákon týmto sleduje. Tvrdil, že prokurátor na pojednávaní dňa 22.06.2023, kedy bolo rozhodnuté vo veci, nebol oboznámený s obsahom spisu. Prejavilo sa to najmä v záverečnom prednese s návrhom na rozhodnutie vo veci, keď ako jediný dôvod pre nenariadenie striedavej osobnej starostlivosti považoval komunikačný problém medzi rodičmi. Bol toho názoru, že pokiaľ by bol ten istý prokurátor prítomný na všetkých pojednávaniach, tak by takýto nezmysel nemohol povedať, lebo matka je tá, ktorá s ním odmieta komunikovať, teda oná má komunikačný problém s ním. Mal za to, že orgán ochrany práva tu podáva návod, ako úspešne čeliť návrhom druhých rodičov na nariadenie striedavej osobnej starostlivosti, a to, že postačuje, keď povinný rodič s oprávneným nebude komunikovať. Obdobne sa vyjadril aj kolízny opatrovník, ktorý navyše uviedol, že deti jednoznačne nechcú nariadiť striedavú osobnú starostlivosť, tak ako fungujú teraz im vyhovuje. Je to v rozpore s popisom obsahu výsluchu detí súdom, keď sa bezprostredne po ich výsluchu uviedlo, že maloletá A. sa takmer rozplakala a obe deti v dobrom rozprávali o rodičoch a ani jednému nechcú ublížiť. Namietal, že opatrovník nenavrhol a nevykonal žiadny psychologicko – výchovný nástroj, ktorý mu zákon umožňuje, ako napríklad poradenstvo. Poznatky o deťoch, ktoré v konaní zastupoval, mal celkom zrejme nedostatočné k významu procesného postavenia v konaní, ale napriek tomu sa odhodlal k takým návrhom aké predniesol, a to bez zdôvodnenia a vysvetlenia.

Poukázal na to, že v konaní bolo zistené, že sa o deti vie a chce postarať, má zabezpečené vhodné bytové podmienky, deti s ním chcú byť a súčasný výchovný model predstavuje 5 prespatí detí u neho v 2-týždňovom intervale. Mal za to, že povinnosťou súdu je dbať, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany oboch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s oboma rodičmi. Deti ho vyhľadávajú, radi ho navštevujú a v jeho domácnosti majú svoj domov (svoje izby). Dodal, že v konaní sa preukázalo,

že matka má tendenciu presadzovať svoje postoje a predstavy bez ohľadu na záujem maloletých detí. Prijal by argument o absencii dôvodov na nariadenie striedavej osobnej starostlivosti, ale žiadne relevantné mu ponúknuté neboli a v napadnutom rozsudku chýbajú. Je nielen povinnosťou, ale aj právom rodiča podieľať sa na výchove detí, najmä, ak obaja rodičia žijú v jednej obci, deti rovnako milujú oboch rodičov, deti majú domov v dome otca a otec sa chce a vie o deti postarať.

9. K odvolaniu otca sa vyjadril kolízny opatrovník, ktorý súhlasil s odvolaním napadnutým rozsudkom súdu prvej inštancie.

10. K odvolaniu otca sa vyjadrila Okresná prokuratúra Senica navrhujúc odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť, keďže podané odvolanie neobsahuje dôvody na zmenu alebo zrušenie tohto rozsudku. Poukázala na ust. § 24 ods. 2, 4, § 26 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine (ďalej len „Zákon o rodine“) a ust. § 121 CMP. Jednou zo základných zákonných podmienok zverenia dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti je predpoklad, že tento model starostlivosti o dieťa zaistí jeho potreby lepšie než osobná starostlivosť jedného z rodičov. K okolnostiam súvisiacim s najlepším záujmom dieťaťa patria aj vývinové potreby dieťaťa a schopnosť rodičov vzájomne sa medzi sebou dohodnúť na výchove a starostlivosti o dieťa. V súvislosti s požadovanou úrovňou komunikačnej schopnosti rodičov pri zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti je nepochybné, že jej predpokladom je ochota oboch rodičov na takejto komunikácii o svojich maloletých deťoch. Vzhľadom na uvedené skutočnosti a zistený skutkový stav mala za to, že v konaní nebolo preukázané, že by bola forma striedavej osobnej starostlivosti v najlepšom záujme maloletých detí a že spĺňa predpoklady vyžadované ust. § 24 ods. 2, 4 Zákona o rodine. Zhodne so súdom prvej inštancie zdôraznila, že v danej veci nebola preukázaná zmena pomerov od posledného rozhodovania súdu, resp. od ostatnej úpravy výkonu rodičovských práv a povinností rozsudkom Okresného súdu Senica č. k. 6P/13/2020-33 zo dňa 10.06.2020. Bola toho názoru, že vykonané dôkazy nepreukázali zmenu pomerov tak na strane maloletých detí, ako ani na strane rodičov, ktorá by odôvodňovala zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov.

K výsluchom maloletých detí uviedla, že súd nariadil výsluch detí na návrh právnej zástupkyne matky a prokurátora Okresnej prokuratúry Senica na pojednávaní dňa 13.04.2023, na ktorom bol osobne prítomný nielen otec, ale aj jeho zástupca, čo potvrdzuje aj zápisnica o pojednávaní, ktorej súčasťou je aj uznesenie o odročení pojednávania na termín 18.05.2023 o 9:00 hod., pričom súd zároveň uložil rodičom povinnosť zabezpečiť na ďalšom pojednávaní prítomnosť detí. Preto je nutné námietky otca o údajných procesných nedostatkoch výsluchu detí odmietnuť ako nedôvodné.

K odvolacej námietke otca, že na každom pojednávaní bol prítomný iný prokurátor uviedla, že vstup prokurátora do súdneho konania podľa ust. § 13 ods. 1 CMP, jeho ďalšia aktivita a účasť na úkonoch súdu nie je späť (na rozdiel od zákonného sudcu) s konkrétnou osobou prokurátora, ale s jeho funkciou. Prokurátor má následne v konaní, do ktorého vstúpil, postavenie účastníka konania a zúčastňuje sa na pojednávaní kontinuálne a dôsledne sleduje najlepší záujem detí, bez ohľadu na predstavy, návrhy a priania rodičov maloletých detí.

Poznamenala, že komunikácia medzi rodičmi musí fungovať z oboch strán, t. j. aj zo strany matky, nielen zo strany otca, pričom pokiaľ otec uvádza, že matka s ním odmieta komunikovať, tak v konečnom dôsledku potvrdzuje existenciu komunikačných nedostatkov.

11. K odvolaniu otca sa vyjadrila matka tak, že žiada, aby odvolací súd odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v celom rozsahu potvrdil, pretože je správny po stránke skutkovej i právnej a zároveň je dostatočne odôvodnený, zrozumiteľný a určitý. Dodala, že otec vedel o výsluchu maloletých detí a súhlasil s ním prostredníctvom jeho splnomocneného zástupcu. Rovnako ako matka bol uznesením súdu zaviazaný zabezpečiť prítomnosť maloletých detí. Súd dostatočne rodičov oboznámil s výsledkom z výsluchu detí a rovnako dostatočne o výsluchu detí uviedol potrebné informácie v rozsudku. Ani bezprostredne po výsluchu detí, ani neskôr v odôvodnení rozsudku súd neuviedol, že by si deti priali zmenu terajšieho stretávania sa s otcom na striedavú osobnú starostlivosť. Z ich výsluchu žiadne takéto prianie nevyplývalo, o čom súd rodičov informoval. Ako zarážajúce vzhľadla hodnotenie otca o striedaní sa prokurátorov, pričom poukázala na fakt, že na poslednom pojednávaní sa prítomný prokurátor pomerne výrazne zapojil do priebehu pojednávania, bol aktívny pri výsluchu rodičov, ako aj v rámci záverečnej reči, z ktorej bolo zrejmé, že sa riadne oboznámil so spisom a predmetným konaním. Podotkla, že každý z prítomných prokurátorov mal v priebehu konania k dispozícii daný spis na naštudovanie pred pojednávaním a mal časový priestor na prípravu na pojednávanie. Mala za to, že odvolanie otca neobsahuje žiadne relevantné skutočnosti, na základe ktorých by bolo potrebné

napadnutý rozsudok zmeniť, či zrušiť. Ide skôr o súbor kritických poznámok na stranu prokurátorov, procesného opatrovníka, súdu a samozrejme matky. Uvedená kritika (navyše neoprávnená) však nemôže byť spôsobilá zmeniť, či zrušiť napadnutý rozsudok.

12. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 3 ods. 5 písm. b) CMP) po zistení, že odvolanie podala včas oprávnená osoba – otec (§ 359 a § 362 ods. 1 CSP a § 7 ods. 1 CMP) proti rozhodnutiu súdu prvej, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 363 CSP) a že odvolateľ použil zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania preskúmal rozsudok, ako aj konanie mu predchádzajúce bez ohľadu na rozsah a dôvody odvolania (§ 65 a § 66 CMP) a dospel k záveru, že odvolanie je dôvodné.

13. Predmetom konania na súde prvej inštancie bolo rozhodovanie o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, ktorým sa domáha zverenia maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov.

Predmetom odvolacieho konania je preskúmanie správnosti postupu a rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý vo výroku I. zamietol návrh navrhovateľa (otca).

14. Podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP, odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zruší, len ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ak tento nedostatok nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom.

Podľa § 121 CMP, rozsudky o úprave výkonu rodičovských práv a povinností a výžive maloletých a o priznaní, obmedzení alebo o pozbavení rodičovských práv a povinností alebo o pozastavení ich výkonu možno zmeniť alebo zrušiť aj bez návrhu, ak sa zmenia pomery.

Podľa § 26 Zákona o rodine, ak sa zmenia pomery, súd môže aj bez návrhu zmeniť rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností alebo dohodu o výkone rodičovských práv a povinností.

V zmysle čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkolvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa článku 5 Zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadnia najmä a) úroveň starostlivosti o dieťa, b) bezpečie dieťaťa ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava, c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa, d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa, e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou, f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností vlád dieťaťa, g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny, h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvoma rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami i využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

Podľa článku 24 ods. 2 a 3 Charty základných práv Európskej únie, pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v prvom rade brať do úvahy najlepšie záujmy dieťaťa. Každé dieťa má právo na pravidelné udržiavanie osobných vzťahov a priamych stykov s obidvoma svojimi rodičmi, ak to nie je v rozpore s jeho záujmom.

V článku 18 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je zakotvená zásada, že obaja rodičia majú spoločnú zodpovednosť za výchovu a vývoj dieťaťa.

Podľa § 28 ods. 1 písm. a) a § 28 ods. 2 Zákona o rodine, súčasťou rodičovských práv a povinností sú najmä sústavná a dôsledná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývin maloletého dieťaťa. Rodičovské práva a povinnosti majú obaja rodičia. Pri ich výkone sú povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa.

Podľa § 24 ods. 3 Zákona o rodine, ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa.

Podľa § 24 ods. 5 Zákona o rodine, súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov rešpektuje právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom a vždy prihliadne na záujem maloletého dieťaťa, najmä na jeho citové väzby, vývinové potreby, stabilitu budúceho výchovného prostredia a ku schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Súd dbá, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržovanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi.

Podľa § 220 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

15. Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia v zmysle citovaného ustanovenia a účastníkovi konania (strane sporu) musia dať odpoveď na podstatné zásadné otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných, samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach.

16. Právo účastníka a povinnosť súdu na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého rozhodnutia. Citované zákonné ustanovenie sa totiž chápe aj z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konania spĺňajúce garancie spravodlivosti a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“, napr. rozsudok Garcia Ruiz v. Španielsko z 21.1.1999) tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené, rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument účastníka bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29.5.1997, Hikgins c. Francúzsko z 19.2.1998).

Ústavný súd Slovenskej republiky opakovane vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa článku 45 ods. 1 Ústavy a článku 36 ods. 1 Listiny je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu.

17. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Za znemožnenie strane uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces treba preto považovať aj taký nedostatok rozhodnutia súdu, keď rozhodnutie neobsahuje žiadne dôvody, alebo ak v ňom absentuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie vo veci prípadne ak argumentácia

obsiahnutá v odôvodnení rozhodnutia je natoľko vnútorne rozporná, že rozhodnutie ako celok je nepresvedčivé. (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 31.01.2019 sp. zn. 6Cdo/98/2017).

18. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je predovšetkým preukázať správnosť rozhodnutia a odôvodnenie súčasne musí byť i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutia.

19. Porovnávajúc odôvodnenie preskúmaného rozsudku súdu prvej inštancie s vyššie uvedenými kritériami je zrejmé, že súd prvej inštancie sa nimi dôsledne neriadil. Súd prvej inštancie popisuje, že nezistil žiadne relevantné dôvody pre zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, pretože od posledného rozhodovania v roku 2020 nedošlo k takej podstatnej zmene pomerov, a to ani na strane maloletých detí, ani na strane rodičov, ktorá by žiadané rozhodnutie odôvodňovala. Žiada sa dodať, že pre uvedený záver absentovalo akéhokoľvek porovnanie pomerov (na strane maloletých detí a ich rodičov) oproti času, keď súd rozhodoval v predchádzajúcom konaní, teda keď bolo vyhlásené rozhodnutie, ktorého zmena sa požaduje. Týmto rozhodnutím bol rozsudok Okresného súdu Senica č. k. 6P/13/2020-33 zo dňa 10.06.2020, ktorým bolo manželstvo rodičov rozvedené a na čas po rozvode bola schválená rodičovská dohoda, na základe ktorej boli maloleté deti zverené do osobnej starostlivosti matky s oprávnením oboch rodičov zastupovať deti a spravovať ich majetok, s uložením povinnosti otcovi prispievať na výživu každého maloletého dieťaťa sumou po 50,- Eur mesačne a ponechaním styku otca s maloletými deťmi na dohode rodičov. Záver súdu prvej inštancie, že nedošlo k takej podstatnej zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, nie je riadne a zrozumiteľne odôvodnený, naviac súd prvej inštancie neuskutočnil porovnanie pomerov oproti času, keď o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom rozhodoval naposledy, keďže zmena pomerov je hmotnoprávnym základom pre nové rozhodovanie, t.j. súd prvej inštancie je vždy povinný zistiť a ustáliť v takýchto rozhodnutiach všetky okolnosti, za ktorých k výroku rozsudku dospel a tieto uviesť aj v odôvodnení rozhodnutia.

20. Súd prvej inštancie uviedol, že otec tvrdil, že striedavú osobnú starostlivosť žiadajú samotné deti, čo sa však ani ich osobným výsluchom nepotvrdilo. Preskúmaním spisu odvolací súd zistil, že uvedené konštatovanie súdu je nesprávne, keďže ako vyplýva zo správy kolízneho opatrovníka zo dňa 30.03.2023, ktorý uskutočnil pohovor s maloletými deťmi, maloletý A. sa vyjadril, že chce byť v striedavej osobnej starostlivosti, vadí mu, že teraz sa musí každú chvíľu baliť a presúvať od matky k otcovi a späť. Chcel by sa u rodičov striedať po týždni. Maloletá A. mala problém s rozprávaním, pred príchodom kolízneho opatrovníka plakala, pravdepodobne nechce ublížiť ani jednému z rodičov. Rada by si vyskúšala žiť týždeň u matky a týždeň u otca a potom by sa vyjadrila. S týmto súhlasil aj maloletý A.. Z výsluchu maloletých detí súdom na pojednávaní dňa 18.05.2023 vyplýva, že maloletá A. by chcela, aby to bolo tak, že keď chce ísť k matke, išla by k matke a keď chce ísť k otcovi, pôjde tam. Ale matka aj otec chcú, aby dodržiavali nejaký čas. Nevie ako to chce, či tak, ako to je, alebo u matky a otca rovnako. Má rada oboch rodičov, ale matka je prísnejšia. Maloletý A. sa vyjadril tak, že by mu vyhovovalo byť týždeň u matky a týždeň u otca. Pripustil, že matka je prísnejšia, ale jemu to neprekáža. Vzhľadom na vyššie uvedené, nesprávnym bolo aj následné konštatovanie súdu prvej inštancie, že rozhodnutie o zamietnutí návrhu otca na zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti je v súlade s názorom detí, že im súčasný model výchovy vyhovuje, na ktorý názor súd prihladal.

21. Odvolací súd zdôrazňuje, že zmena pomerov odôvodňuje zmenu rozhodnutia o výchove maloletých detí, prípadne súdom schválenej dohody rodičov o výchove maloletých detí, len vtedy, ak iné okolnosti prevažujú nad požiadavkou stálosti výchovného prostredia. Tak je tomu obvykle v tých prípadoch, v ktorých sa skôr vykonaná úprava výchovy maloletých detí stane vzhľadom na zmenu pomerov úpravou, ktorá naďalej nezabezpečuje najpriaznivejšie podmienky pre úspešný vývoj detí, či už po fyzickej alebo emocionálnej stránke. Súd pritom musí vziať do úvahy všetky faktory, najmä tiež názor detí, ktoré sú už schopné ho vyjadriť s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť. Názoru dieťaťa je nutné venovať primeranú pozornosť, pretože akékoľvek rozhodnutie, ktoré by nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie ich najlepšieho záujmu (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 22.06.2016, sp. zn. 5 Cdo 492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby súd stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzal a aby založil svoje rozhodnutie iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 09.05.2006, č. 18249/02, body 57-59). Súd prvej inštancie sa v predmetnom konaní nedostatočným spôsobom zaoberal názorom

maloletých detí (ktoré sú vo veku, A. 14 rokov a 3 mesiace a A. 11 rokov a 6 mesiacov) prezentovaným pred kolíznym opatrovníkom i pred súdom o možnej striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov.

22. Dieťaťu sa poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Zákon ponecháva v tomto smere sudcom procesný priestor pri zisťovaní názoru maloletého dieťaťa, ktorí môžu dieťa vypočuť sami, alebo získavajú informácie o názore dieťaťa sprostredkované, na základe interpretácie treťou osobou, najčastejšie orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne aj rôznych špecializovaných subjektov s určitými odbornými znalosťami, ktorým môže byť nielen znalec, ale aj napr. riaditeľ školy, psychológ školského zariadenia, obec a pod..

Odvolaia námietka otca spočívajúca v tom, že súd vykonal výsluchy detí na pojednávaní bez toho, aby ich predtým nariadil a bez toho, aby bol otec o tom informovaný, je nedôvodná s poukazom na to, že zo zápisnice o pojednávaní zo dňa 13.04.2023 vyplýva, že na tomto pojednávaní bol osobne prítomný otec a jeho splnomocnený zástupca, ktorý s výsluchom detí súdom súhlasil, súd následne prijal uznesenie, ktorým pojednávanie odročil na deň 18.05.2023 o 9:00 hod. a rodičom uložil povinnosť zabezpečiť prítomnosť maloletých detí. Tvrdenia otca, že matka a súd medzi pojednávaním spolu komunikovali, aby matka vedela zabezpečiť účasť detí na súde, ako aj jeho pochybnosti o tom, že matka si na súde vybavovala priaznivejšie rozhodnutie vo veci, sú len jeho ničím nepodloženými domnienkami.

23. Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je, že v týchto konaniach ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa nie je v zákone nijako definovaný a preto musí byť posudzovaný s ohľadom na právo dieťaťa na rodinný život v zmysle čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v nadväznosti na právo na starostlivosť oboch rodičov zakotvené v článku 7 a 9 Dohovoru o právach dieťaťa a čiastkové práva dieťaťa garantované v článku 12 Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého dieťaťa. Odvolací súd uvádza, že pri riešení rodinnoprávnej situácie po rozpade vzťahu rodičov je vždy potrebné vychádzať z individuálneho rozmeru každého jednotlivého prípadu. Záujem a potreby konkrétnych maloletých detí je preto potrebné posudzovať v každom jednotlivom prípade zvlášť so snahou o minimalizáciu negatívnych dôsledkov pre deti. To potvrdzuje i Komentár Výboru OSN pre práva dieťaťa, ktorým interpretoval čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa: „Koncept najlepšieho záujmu dieťaťa je flexibilný a adaptabilný. Mal by byť prispôsobený a definovaný individuálne s ohľadom na špecifickú situáciu, v ktorej sa dieťa, či deti, ktorých sa vec týka nachádzajú, pričom pozornosť by mala byť venovaná ich osobným pomerom, situácii a potrebám. V rámci individuálnych rozhodnutí musí byť najlepší záujem dieťaťa hodnotený a stanovený vo svetle špecifických okolností konkrétneho dieťaťa.“ Neobstojí preto zovšeobecnenie súdu prvej inštancie, že je praxou potvrdené, že deti často situáciu v rozvedenej rodine, kedy sa rodičia nerozprávajú zneužívajú tým, že môžu hovoriť iné matke a iné otcovi. Vágny zostáva aj konštatovanie súdu prvej inštancie o tom, že otec je benevolentnejší a matka správne deťom vytvára mantinely, najmä s poukazom na to, že vykonaným dokazovaním zistil, že rodičia žijú v jednej obci, obaja rodičia sa dokážu o svoje deti postarať výživou i výchovou a nedostatky v starostlivosti o deti neboli zistené ani u jedného z nich.

24. Ako jedinú prekážku pre nenariadenie striedavej osobnej starostlivosti súd prvej inštancie vzhliadol tú, že rodičia spolu komunikujú nedostatočne, a to strohými SMS správami, možno rovnako strohým osobným rozhovorom len o najnutnejších veciach.

S poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 361/2016 zo dňa 03.08.2017 je možné dospieť k záveru, že pokiaľ ide o úroveň vzájomných vzťahov rodičov a schopnosť ich vzájomnej komunikácie, ide o dôležitý faktor pri realizácii príslušnej úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, vrátane realizácie striedavej osobnej starostlivosti. Uvedené však nemožno interpretovať tak, že podmienkou striedavej osobnej starostlivosti sú ideálne a harmonické vzťahy medzi rodičmi maloletých detí. Vo väčšine prípadov je prirodzené, že medzi rodičmi maloletých detí pretrváva určitá miera napätia, nezhody a antipatie, ktorá by však nemala prekročiť rozumnú mieru, negatívne ovplyvňujúcu fyzický a psychický vývoj maloletého dieťaťa. Uvedená skutočnosť však sama o sebe nepredstavuje prekážku pre zverenie maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti. Ústavný súd Českej republiky v náleze sp. zn. I. ÚS 1554/14 zo dňa 30.12.2014 uviedol, že samotnej problematike komunikácie medzi rodičmi sa Ústavný súd vo svojej judikatúre už venoval a podľa nej nemôže samotná absencia

komunikácie medzi rodičmi, či jej zhoršená kvalita viesť k vylúčeniu striedavej výchovy (striedavej osobnej starostlivosti), pretože v takom prípade by išlo v podstate o ústupok vzájomnej rivalite rodičov, ktorá sleduje len „boj o dieťa“, prípadne trýznenie druhého rodiča prostredníctvom dieťaťa. Vylúčením striedavej osobnej starostlivosti výlučne na základe nevhodnej komunikácie by sa tak otváral priestor k zneužitiu postavenia rodiča, ktorý mal dieťa doteraz zverené do starostlivosti. Súdny majú v takomto prípade povinnosť skúmať, z akých dôvodov je komunikácia medzi rodičmi nevhodná, a následne sa pokúsiť pomocou vhodných opatrení komunikáciu medzi rodičmi zlepšiť, napríklad vo forme nariadenia mediácie, čo nariadenia aspoň minimálnej písomnej komunikácie týkajúcej sa dieťaťa. Už samotná striedavá starostlivosť totiž môže byť impulzom na zlepšenie komunikácie a lepšiu spoluprácu rodičov.

25. Ešte sa žiada dodať, i s poukazom na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 3216/13 zo dňa 25.09.2014, že pokiaľ ide o (ne)zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov za situácie, kedy už skôr súd o úprave výchovných pomerov dieťaťa rozhodol, či keď už skôr schválil dohodu rodičov o výkone ich rodičovských práv a povinností, či je v súvislosti s touto zmenou nutné ochrániť najlepší záujem dieťaťa zmenou doterajších výchovných pomerov a či sa posúdením novej možnosti prehodnotiť doterajšie výchovné pomery v dôsledku zmeny okolností súd dostatočne zaoberal. Pokiaľ súd nezmení úpravu výchovných pomerov vtedy, keď nad záujmom dieťaťa na stabilnom výchovnom prostredí preváži významnosť nastalej zmeny okolností a označí bez ďalšieho zmenu okolností za nepodstatnú, môže dôjsť k porušeniu práva dieťaťa i jeho rodičov na rešpektovanie rodinného života. Najlepší záujem dieťaťa je možné, ba nutné, vyvažovať s ostatnými oprávnenými záujmami, avšak z jeho označenia ako „prvoradé hľadisko“ však vyplýva, že najlepší záujem dieťaťa má pri vyvažovaní vysokú prioritu. Za situácie, kedy sa obaja rodičia o svoje deti aktívne zaujímajú, sú rovnakou mierou schopní a ochotní zabezpečovať starostlivosť o ich zdravie, telesný, citový, rozumový a mravný vývoj a kedy tieto deti majú k obojmu rodičom rovnako hlboký citový vzťah, nemožno striedavú osobnú starostlivosť vylúčiť len na základe hodnotenia vzťahov medzi rodičmi. V prípade neprekonateľných rozporov medzi oboma rodičmi, musí súd aktívne usilovať o zlepšenie ich vzťahov, a to napríklad prostredníctvom nariadenia účasti na výchovnom opatrení. Striedavú osobnú starostlivosť nemožno zamietnuť preto, že podľa súdu sa rodičia medzi sebou neboli schopní dohodnúť na výchove detí.

26. Odvolací súd poukazuje na to, že pri zverovaní dieťaťa do starostlivosti rodičov, resp. jedného z nich, je nutné u každého z rodičov posúdiť prinajmenšom štyri kritéria, a to existenciu pokrvného putá medzi dieťaťom a o jeho zverenie do starostlivosti usilujúcim rodičom, mieru zachovania identity dieťaťa a jeho rodinných väzieb v prípade jeho zverenia do starostlivosti daného rodiča, schopnosť daného rodiča zaistiť jeho vývoj a fyzické, vzdelávacie, emocionálne, materiálne a iné potreby a pranie dieťaťa. V prípade, ak jeden z rodičov napĺňa tieto kritéria výrazne lepšie, je spravidla v záujme dieťaťa, aby bolo zverené do starostlivosti tohto rodiča. V prípade, ak obaja rodičia napĺňajú tieto kritéria zhruba rovnakou mierou, je potrebné vychádzať z premisy, že záujmom dieťaťa je, aby bolo predovšetkým v starostlivosti oboch rodičov.

27. Na jednej strane stojí konštatácia súdu prvej inštancie o tom, že rodičia spolu komunikujú nedostatočne, na strane druhej tvrdenie, že výlučne v otázke pobytu detí u otca sa rodičia dokázali dohodnúť. Aktuálne prebieha styk otca s maloletými deťmi tak, že deti sú u otca v jednom týždni od stredy do piatku a v ďalšom týždni od piatku do pondelka. Aj v kontexte uvedeného, odvolací súd v súvislosti s napätými vzťahmi rodičov maloletých detí apeluje na nich oboch, aby uprednostnili záujem detí pred vlastnými záujmami, snažili sa o čo najrýchlejšie a pokojné doriešenie ich vzájomného vzťahu a súčasne aj v záujme maloletých detí rešpektovali vzájomné práva ako rodičov, ktorí sú si vo výkone rodičovských práv a povinností rovnocenní. Obojmu rodičom musí byť zrejmé, že maloleté deti potrebujú pre svoj ďalší zdravý vývin predovšetkým kooperatívny vzťah medzi svojimi rodičmi podporujúci vytvorenie čo najpriaznivejších podmienok pre spoločné deti a minimalizujúci negatívny dopad prebiehajúceho konania na psychiku detí. V záujme maloletých detí je, aby mali vytvorený blízky emocionálny vzťah k obojmu svojim rodičom, pričom tí by nemali brániť vytvoreniu a rozvíjaniu tohto vzťahu. Je nežiaduce, aby maloleté deti boli vystavované konfliktu lojality k rodičom a ovplyvňované negatívnymi vzťahmi medzi nimi. V záujme zdravého vývinu maloletých detí je potrebné, aby sa obaja rodičia snažili o budovanie a podporovanie nielen ich vlastného vzťahu s maloletými deťmi, ale aj vzťahu druhého rodiča s maloletými deťmi.

28. Ako nedôvodnú odvolací súd vyhodnotil odvoláciu námietku otca spočívajúcu v tom, že na každom pojednávaní bol iný prokurátor, pričom táto neprestajná zmena nie je garanciou dôsledného prístupu prokurátora, aký zákon týmto sleduje.

Právna úprava postavenia a účasti prokurátora v mimosporových konaniach nadväzuje na úpravu a postavenie prokurátora v sporovom procese. Prokurátor v civilnom procese je subjektom sui generis a jeho postavenie a rozsah oprávnení súvisí s postavením, úlohami a pôsobnosťou prokuratúry ako orgánu ochrany práva. Prokuratúra je štátnym orgánom so samostatnou, osobitnou, hierarchicky usporiadanou sústavou orgánov. V civilnom mimosporovom procese môže prokurátor realizovať oprávnenia vyplývajúce z jeho pôsobnosti. Jeho postavenie je osobitné, nevystupuje na strane účastníkov konania, ale vystupuje a koná v mene štátu, presadzuje a chráni verejné záujmy. Vstup prokurátora do súdneho konania uskutočnený podľa ust. § 13 ods. 1 CMP a realizovanie jeho oprávnení nie je späté s konkrétnou osobou prokurátora, ale s jeho funkciou.

29. V súhrne, vzhľadom na uvádzané, sa vec dostala do takej polohy, v ktorej by náprava pochybení súdu prvej inštancie vyžadovala takú mieru ingerencie odvolacieho súdu, ktorá by v skutočnosti mala za následok aj nahrádzanie činnosti súdu prvej inštancie v rozsahu majúcom za následok porušenie zásady dvojinstančnosti konania (úlohou odvolacích súdov, napriek preneseniu na ne určitých činností vyžadovaných skôr od súdov prvej inštancie, je totiž stále prieskum správnosti rozhodnutí súdov prvej inštancie s prípadným doplnením dokazovania).

30. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zrušil podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP pre porušenie práva účastníka na spravodlivý proces a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 391 ods. 1 CSP).

31. Po vrátení veci súd prvej inštancie v zmysle ust. § 391 ods. 2 CSP viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, vec opätovne prejedná, s poukazom na zistenie všetkých relevantných skutočností na posúdenie zmeny pomerov oproti času, keď súd rozhodoval v predchádzajúcom konaní, s prihliadnutím tak na názor maloletých detí, prípadne tento zaktualizuje zistením ich súčasného názoru, ako aj na ostatné dôkazy (napr. správy o deťoch zo ZŠ, ktorú navštevujú), vykonaním aj ďalších dôkazov, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci a zaujme stanovisko k návrhu otca, v ktorom sa domáha zverenia maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Zároveň bude povinnosťou súdu využiť zákonné prostriedky na zlepšenie komunikácie medzi rodičmi, a to nariadením výchovného opatrenia podľa ust. § 37 ods. 2 písm. d) Zákona o rodine. Výsledky dokazovania je potom nevyhnutné znova vyhodnotiť, a to najmä so sústredením sa na sporné otázky, ako aj odvolacie argumenty otca, tieto posúdiť z hľadiska všetkých na vec sa vzťahujúcich zákonných ustanovení a potom po zvážení všetkých preukázaných okolností daného prípadu vo veci znova rozhodnúť.

Povinnosťou súdu prvej inštancie bude rozhodnutie riadne v súlade s ust. § 220 CSP odôvodniť tak, aby z neho vyplýval vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby jeho závery, ku ktorým na základe zhodnotenia skutkového stavu veci dospel boli prijateľné, racionálne a v neposlednom rade aj spravodlivé a najmä presvedčivé.

32. V novom rozhodnutí vo veci samej súd prvej inštancie opätovne rozhodne o trovách prvoinstančného konania a v súlade s ust. § 396 ods. 3 CSP rozhodne aj o náhrade trov tohto odvolacieho konania.

33. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu jednomyseľne pomerom hlasov 3:0 (§ 2 ods. 1 CMP, § 393 ods. 2 CSP).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).